

Natuursignalen

IVN Mark & Donge LENTE 2026 | thema: Lente

Het verborgen leven van de vleermuis

Lente, het wonder van de bol!

Aziatische hoornaar, schadelijk?

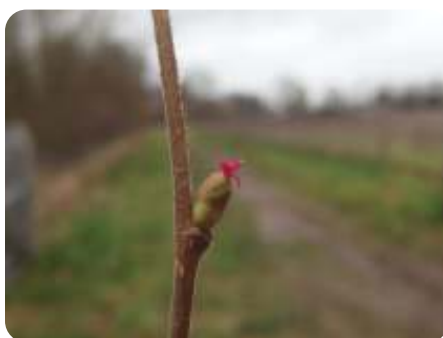
Natuursignalen

IVN Mark & Donge - LENTE EDITIE 2026

Hazelaar

Stuifmeel in de lentelucht
Rimpellijntjes zwieren
Geel ragfijn en richtingloos
Losgelaten met één doel
Vuurrode vereniging

Aub, 2025

foto's: Aad van Diemen, mannelijke en vrouwelijke bloeiwijze hazelaar

foto's voorpagina

boven: Mariëtta Peters, blauwborst

onder: Ilona Muskens, welkom voorjaar

DAGELIJKS BESTUUR

VOORZITTER

Peter van der Ark, voorzitter@ivn-markendonge.nl

SECRETARIS

Angelique van Lankveld

secretariaat@ivn-markendonge.nl

PENNINGMEESTER

Ben Zielschot

penningmeester@ivn-markendonge.nl

Inhoud

in deze uitgave o.a.

3 Eindredacteur gezocht

4 Vleermuizen

6 Markdalfestival

7 Insecten langs de Nieuwe
Mark

8 Lente

9 Tien vragen beantwoord

10 Onder de loep

Colofon

Redactie:

Carla Nieuwenhuizen

René Megens

Peter van Gils, fotoredactie

Iris van der Vlerk, eindredactie

06 10 22 12 56

nsredactie@ivn-markendonge.nl

© copyright: niets uit deze
uitgave mag worden gekopieerd
of anderszins gebruikt zonder
uitdrukkelijke toestemming
van auteur/fotograaf.

De redactie behoudt zich het
recht voor om ingezonden
artikelen in te korten of anders-
zins te wijzigen.

53e jaargang Lente 2026
uitgave van IVN Mark & Donge
verschijnt vier x per jaar

Sluitingsdatum kopij zomereditie:
21 mei 2026

foto: Mariëtta Peters, boomkruiper

Van de redactie

IRIS VAN DER VLERK

Het is prachtig lenteweer, gelukkig heb ik vanochtend een lange wandeling gemaakt en kunnen genieten van de zon, de vogels en de ontluikende bomen en planten.

Nu is het echter tijd om Natuursignalen verder op te maken, met al in gedachten dat dit de één na laatste keer is, want ik ga stoppen als eindredacteur. Zo'n veertien jaar lang heb ik Natuursignalen op mogen maken. Artikelschrijvers achter hun broek mogen zitten, om foto's vragen, kopiëren, knippen, schuiven en plakken, om toch elke keer weer tot tevredenheid een mooi blad te kunnen presenteren.

Echter met mijn vertrek, na het zomernummer, valt er een lege plek binnen de redactie.

Er is dringend behoefte aan een eindredacteur. Voorwaarde is dat je lid bent van IVN Mark & Donge, in de regio woont en over een goede beheersing van de Nederlandse taal beschikt. Maar dat is niet het enige, het is toch wel enigszins specialistisch werk. Goed met de computer om kunnen gaan, dat leuk vinden, komt daar ook bij kijken.

Meld zich niemand, dan betekent dat het einde van Natuursignalen, laten we hopen dat het niet zover komt.

Mocht je interesse gewekt zijn, neem dan alsjeblieft contact op met Iris van der Vlerk, voor een eerste toelichting op de werkzaamheden. Om misverstanden te voorkomen: het betreft louter vrijwilligerswerk!

nsredactie@ivn-markendonge.nl of 06 10 22 12 56.
De vacature staat ook op onze website.

Een greep uit de artikelen in deze uitgave: aandacht voor natuurtuin Oranjepolder, zij organiseren een open dag in mei. Een artikel over vleermuizen, vleermuizentellingen, hun onderkomen etc. Een terugblik naar een Markdalfestival, met een dankwoord voor alle natuurbevechters.

Natuurlijk mag in een lente editie een specifiek artikel over de lente niet ontbreken, je leest het in 'het wonder van de bol'.

Veel leesplezier gewenst!

foto: Pieter Dirven, vleermuizentelling

Chiel maakt hier wel een kanttekening bij: 'de achteruitgang van het aantal insecten gaat zeker invloed hebben op de vleermuizenstand'. In Nederland komen iets meer dan 20 soorten vleermuizen voor, waarvan de helft zeldzaam is. De meest voorkomende is de gewone dwergvleermuis, die ongeveer de helft uitmaakt van de geschatte populatie in Nederland van één miljoen vleermuizen.

foto: Erik Korsten, gewone dwergvleermuis in dillatatievoeg

Vleermuizen

RENÉ MEGENS

Verborgen levens vleermuizen verdienen ook bescherming

We openen de oude deur naar de voormalige ijskelder van landgoed Wolfslaar. Ik loop mee met Chiel Simons van de Vleermuiswerkgroep Noord-Brabant. Ook ecologen van de gemeente Breda zijn present. Het is weer tijd voor de jaarlijkse inventarisatie van de soorten en aantallen vleermuizen die hier overwinteren.

In stilte worden alle spleten en nisjes met zaklampjes doorzocht, waarbij een vleermuis niet in het gezicht geschenen mag worden. De verstoring moet minimaal zijn. Al fluisterend wijst Chiel op het onderscheid tussen de diverse soorten die we zien. Soms best lastig want ze zijn klein en kunnen goed verstopt zitten. De ervaren tellers kennen de plekjes waar vleermuizen weggekropen kunnen zijn en helpen elkaar waar nodig met de identificatie.

De telling gebeurt in de winter omdat vleermuizen een winterslaap houden en dan dus inactief zijn. Chiel heeft een ontheffing van de Zoogdiervereniging om een overwinteringsobject één keer per jaar in de winterperiode te mogen tellen. Zo wordt er door het hele land door vele vrijwilligers geteld. De resultaten van alle tellingen in Nederland worden verzameld door de Zoogdiervereniging en verder verwerkt door het CBS. Volgens het CBS is sprake van een positieve trend voor wat betreft het aantal vleermuizen in Nederland.

Vervolgens gaan we door naar de voormalige kantine van zwembad Wolfslaar. Renoveren was destijds te duur, het gebouw werd begraven onder het zand en maakt nu als heuvel met uitzichtpunt deel uit van de Natuurtuin Wolfslaar. Maar vleermuizen kunnen er overwinteren en maken daar volop gebruik van. We spotten tientallen vleermuizen, waaronder watervleermuizen, franjestaarten en baardvleermuizen. Chiel bezoekt in totaal 11 locaties, in en rondom Breda, waaronder ook de Heilig Hartkerk en landgoed Luchtenburg. In Noord-Brabant tellen leden van de Vleermuiswerkgroep meer dan 100 objecten.

Vleermuizen zijn bijzondere dieren, het zijn de enige zoogdieren die écht kunnen vliegen. Ze hebben geen vleugels, maar vleren, een elastische huid die opgespannen is tussen de vingers van voorpoten en enkels van de achterpoten. Hierdoor zijn ze heel wendbaar. Door hun ingenieuze gebruik van geluid (echolocatie) is de kans dat ze (per ongeluk) tegen je aan vliegen, bijzonder klein.

Vleermuizen houden grofweg van november tot april een winterslaap, want in de winter is er niet genoeg voedsel (afhankelijk van de soort 600 – 3000 insecten per nacht!) voor ze. Ze zoeken een koele, zeer vochtige, vorstvrije ruimte op met een constante temperatuur tot maximaal 10°C. Hartslag, ademhaling en stofwisseling worden geminimaliseerd en vooraf zijn vetreserves op peil gebracht. De lichaamstemperatuur daalt naar de omgevingstemperatuur. De winterslaap kent wel onderbrekingen, aangezien vleermuizen soms wakker worden, wat vocht tot zich nemen en zich kunnen verplaatsen. Soms gaan ze zelfs even op jacht. Dit alles is afhankelijk van de omgevings-temperatuur, hoe kouder hoe inactiever, en hoe langer de winterslaap. Bij het ontwaken moeten de vetreserves weer aangevuld worden en wordt er volop gejaagd.

Ze verplaatsen zich dan ook naar een tussen- of zomer-verblijf. Als plaatstrouwe dieren kunnen ze tientallen jaren op dezelfde plekjes verblijven. De vrouwtjes, die meestal in het najaar al gepaard hebben met vaak meerdere mannetjes, bevruchten zichzelf met het opgeslagen sperma en verplaatsen zich richting kraamverblijf, samen met andere vrouwtjes. Ze krijgen niet meer dan één jong per jaar, maar een vleermuis kan vrij oud worden, soms zelfs meer dan 20 jaar.

Een handvol soorten leeft in de bebouwde omgeving. Op een zomeravond in de tuin zie je ze wel langs vliegen, op jacht naar insecten. We hebben geen last van ze, ze knagen niet, maken geen nesten, ze stinken niet en hun geluiden kunnen we niet horen. Sterker nog, zonder vleermuizen zouden we niet meer zo prettig in de tuin kunnen zitten met al die muggen!

Zij hebben wel last van ons helaas, want wij verstoren of doden hen (doorgaans onopzettelijk) en zijn verantwoordelijk voor de insectenafname.

De vleermuistellingen zijn van belang voor een goed beeld van de vleermuizenstand en de ontwikkelingen daarin, zodat de juiste beschermingsmaatregelen genomen kunnen worden. Vleermuizen zijn in Nederland beschermd door de Omgevingswet.

Kort gezegd is het verboden om ze (opzettelijk) te vangen, doden of verstoren, evenals het beschadigen van voortplantings- of rustplaatsen. Vooral bij bomenkap, bouw, sloop, renovaties en isolatie komt de vleermuis in het gedrang. De naleving van en het toezicht op de wetgeving kan nog wel verbeterd worden, geeft Chiel aan.

Voordat je werkzaamheden gaat uitvoeren die vleermuizen kunnen verstoren, dien je na te gaan of er vleermuizen verblijven. Het laten uitvoeren van een ecologisch onderzoek is dan de beste optie, maar dat kost tijd en kan duur zijn. Bij het isoleren van de spouwmuren van een woning hebben isolatiebedrijven sinds maart 2025 de mogelijkheid om eerst een eDNA onderzoek uit te voeren, om de aanwezigheid van vleermuizen vast te stellen.

Als er geen DNA van vleermuizen aanwezig is, mogen de spouwmuren gewoon geïsoleerd worden. De Zoogdiervereniging maakt zich zorgen over de inzet van eDNA, omdat er nog diverse onduidelijkheden zijn rondom deze opsporingsmethode. De urgentie van de energietransitie lijkt hier mogelijk ten koste te gaan van de zorgvuldigheid van natuurbescherming.

Wordt er wél DNA gevonden, dan wordt het ingewikkelder. Het hangt van de provincie af of natuurvriendelijk isoleren nog is toegestaan (d.w.z. rekening houdend met de natuurkalender van vleermuizen, b.v. niet tijdens de kraamperiode).

Informatie vind je via onderstaande link met verwijzingen naar de Vleermuizenwerkgroep, Zoogdiervereniging, Vleermuis.net, Vereniging Eigen Huis en de gemeente Breda.

<https://www.ivn.nl/afdeling/mark-donge/links-naar-andere-websites/>

foto: Hans van de Roer

Open middag in de natuurtuin Oranjepolder

Op zondagmiddag 3 mei van 13.00 uur tot 16.00 uur gaan we feestelijk van start met onze zondagmiddagopenstellingen van mei tot en met september in de Natuurtuin Oranjepolder in Oosterhout.

Meerdere werkgroepen zijn dan aanwezig met activiteiten. Er wordt uitleg gegeven over de groei en bloei in de natuurtuin. Er zijn 3 poelen, gevuld met kwelwater, een hoogstamboomgaard, houtsingels, een vleermuizenkelder en diverse insectenhôtels. Door een telescoop kunnen vogels gespot worden.

Ook voor kinderen is er veel te ontdekken. In een kraam kunnen ontdekkingspelletjes gespeeld worden en bij de poel kunnen waterdiertjes worden gevangen.

En verder: Waarom zijn brandnetels nuttig? Hoe zorgen we goed voor egels? In elke hoek van de tuin is wel een post waar iets te beleven is.

We zien jullie graag op zondag 3 mei tussen 13.00 uur en 16.00 uur in de IVN Natuurtuin Oranjepolder, Domeinweg 9, 4908 BK Oosterhout.

foto: Hans van de Roer

Markdalfestival

JOOP VAN RIET EN AAD RIETVELD

Op zondag 2 november vond het 'Markdalfestival' plaats in zaal Vianden. Er waren zo'n 65 aanwezigen waaronder de wethouder van Alphen-Chaam, Ton Berben en de waterschapsbestuurder Ron Dujardin van Water Natuurlijk.

Het festival begon met een PowerPoint-overzicht van de historie van de Mark vanaf 1500 tot 2025. Het is een geschiedenis van een waterloop van krom naar recht en weer krom en toch ook weer een beetje recht. Een geschiedenis met veel ups en downs. Jan-Marie Wouters blaast tijdens deze presentatie en ook daarna, muzikaal lucht en krullen in te zware stof. Joost de Jong van de Vereniging Markdal gaf daarna een doorkijk naar komende besluitvorming over het Markdal. De komende jaren wordt namelijk het laatste stuk Mark vernieuwd.

Daarna gaven Joop en Aad een overzicht van 20 jaar actie samen met andere natuurverenigingen. Daarbij ligt de aandacht op het menselijk handelen en de beleving. We hoorden gedichten van Pien Storm van Leeuwen, Aad en Yvonne Né. Daarna een ontroerende presentatie van de acteurs Peter Vandebroucke en Hanna Broekman over de inzet voor het Markdal door IVN-ers en andere natuurbehartigers. Diverse aanwezigen, waaronder mannen, moesten een traan wegpinken, vertellen ze. Dit zijn de slotwoorden van Hanna:

'Mag ik jullie bedanken dat jullie hebben gevochten voor een natuur die ik soms voor lief nam. Dat jullie, ondanks tegenslagen en de vele jaren dat het duurde, bleven geloven. Mag ik jullie bedanken dat jullie de wereld van mijn dochters een beetje mooier hebben gemaakt. Mag ik jullie bedanken dat jullie hebben gewandeld, gepraat, gevochten en herwonnen. Dat jullie hebben geluisterd naar de natuur ook al heeft hij geen stem. Mag ik jullie bedanken dat jullie mij hebben doen inzien dat als je maar hard genoeg voor iets vecht, je de wereld beter kan maken. Dat resultaten uit het verleden wel degelijk een garantie voor de toekomst zijn. Houd vast, blijf geloven, wees trots op wat is gedaan en vecht voor wat er nog moet gebeuren. Laat het een inspiratie zijn voor een volgende generatie'.

Daarna was er een korte excursie in het Markdal waar het begin van het herstel is te zien. De natuur verraste ons met een stortbui. Na de excursies werd door de zaal tweemaal het Marklied van Aad gezongen.

Uit de discussies tijdens de nazit, bleek dat men de middag zeer gewaardeerd heeft, maar ook dat er nog werk aan de winkel is. Er liggen nog restopgaven en dus blijven we bij de les.

foto: Joop van Riet. De Mark getekend van krom naar recht naar krom

foto: Joop van Riet; Hanna dankt natuurbeschermers voor hun inzet

foto: Aad van Diemen, bombus pascuorum, akkerhommel

Insecten langs de Nieuwe Mark

AAD VAN DIEMEN

Het project Groene Kaden, dat de Mark op een ecologische wijze in de binnenstad wil laten stromen, heeft in 2025 fase 2 bereikt: het stuk tot de Tolbrug is gereedgekomen. De komende jaren volgt de rest: over het terrein van de Rooi Pannen, naar het Seeligterrein waar de aansluiting met de Mark plaatsvindt.

Om te zien of de gewenste ecologische meerwaarde ook wordt gehaald, wordt er gemonitord op planten, vleermuizen, vogels en insecten. In 2021 is een 0-meting gedaan. Dit betreft de oude situatie zonder ingreep. In 2024 en 2025, na de herinrichting, zijn vlinders, wespen, libellen en bijen opnieuw geteld.

In 2024 is de situatie voor vlinders, bijen en wespen aantrekkelijk omdat er zeer gevarieerde borders aan beide zijde van het water zijn aangelegd. Het zijn voor 99% inheemse planten, er is gezorgd voor bloeiende planten in lente, zomer en nazomer en er zijn plekjes kale bodem waar bijen kunnen nestelen. Voor libellen is de situatie niet aantrekkelijk, want er zijn geen glooiende, zachte oevers én er zijn nog geen waterplanten met drijvende bladeren. Libellen vertonen zich dus niet.

Hiernaast staan de resultaten samengevat van de insecten langs de Nieuwe Mark:

In 2021 12 soorten, 115 aantallen; In 2024 14soorten, 285 aantallen; In 2025 31 soorten, 355 aantallen.

De belangrijkste graadmeter voor de biodiversiteit is het aantal soorten. De aantallen zijn een schatting en bovendien ontbreekt een aantal waarnemingen aan het eind van het seizoen in 2024.

De belangrijkste conclusie is, dat na een voorzichtig begin in 2024, in 2025 een flinke toename van het aantal soorten plaatsvindt. Per insectengroep, waarbij steeds de situatie van 2021 met die van 2025 wordt vergeleken:

Libellen: van drie naar nul soorten.

Vlinders: van drie naar zes soorten. Dit aantal is voor zo een bloemrijke omgeving laag.

Wespen: van nul naar vier soorten. Ook dit aantal stelt niet zoveel voor.

Bijen: van zes naar 21 soorten. Dit is getalsmatig wel een flinke verbetering. Van de 21 waargenomen soorten zijn er elf die een voorkeur voor het stedelijk gebied hebben.

Opmerkelijke waarnemingen zijn de kleine vuurvliinder, groot koolwitje, de gehoornde metselbij, de kleine tuinmaskerbij en de glimmende smaragdgroefbij. In aantallen vielen vooral akkerhommels en aardhommels op die de smeerwortel goed weten te vinden.

Lente, het wonder van de bol

foto: Carla Nieuwenhuizen

foto: Carla Nieuwenhuizen

CARLA NIEUWENHUIZEN

Iedereen heeft andere associaties met de lente. Een van de eerste lentesignalen die we allemaal kennen zijn de groene puntjes die vanaf de eerste maanden van het jaar strak omhoog uit de grond schieten, sneeuwklompjes, krokusjes, narcissen, tulpen, hyacinten. Iedereen kent ze en velen kijken er ieder jaar weer naar uit. We zijn niet voor niets Nederland – bloembollenland. Ze schieten omhoog uit ondergrondse bollen, knollen of wortelstokken.

De behoefte aan kleur in de natuur om ons heen is van alle tijden. Mensen hunkeren naar kleur en frisheid na een lange donkere winter. Vroeger liet men de zogenaamde stinzenplanten importeren uit Midden- en Zuid-Europa, rijkbloeiende en sierlijke gewassen, die vooral groeiden uit bollen, knollen of wortelstokken, verschillende manieren van een plant om zich voort te planten.

Zo'n **bol** is eigenlijk een klein wonder. De verdikte bladeren heten schubben of rokken. Hierin is het voedsel voor het volgende jaar al opgeslagen. Het is een manier voor de plant om te overleven. Maar niet alleen voor de plant. We kennen de verhalen van de hongerwinter van 1944 – 1945, toen men door gebrek aan voedsel overging tot het eten van (onbespoten) tulpenbollen om de honger te stillen. Ze moeten bitter en droog van smaak geweest zijn.

De buitenste uitgedroogde vliezige schubben vormen de dunne papierachtige schil, die we ook kennen van de ui. Deze schil beschermt de stengel en de bloemkiem die midden in de bol al in aanleg aanwezig zijn. Zo kan de plant niet uitdrogen of aangetast worden door schimmels. In de lente groeien aan de onderkant van die bloemkiem uit een bolschijfje de wortels waarmee de bloem zich vasthecht en waarmee vocht opgezogen wordt uit de bodem. Daarom moet je deze kant van de bol ook naar onder houden tijdens het planten. Vervolgens gaat ook de bloemstengel groeien en komt de plant tot bloei. Voorbeelden van bloemen die uit bollen groeien zijn de tulp, de narcis en de (bos)hyacint.

Een **knol** is een verdikte stengel of wortel waarin voedsel/energie zit opgeslagen. Als je hem doorsnijdt zie je het verschil met een bol. Dan zie je dat hij niet uit laagjes bestaat, maar uit één stuk. Voorbeeld van een bloem die uit een knol groeit is de crocus.

Wortelstokken, ook rizomen genoemd, zijn gezwollen ondergrondse stengels die voedsel opslaan. Ze groeien meestal horizontaal vlak onder de grond. Bekende bloemen die uit een wortelstok groeien zijn de bosanemoon en het lelietje-van-dalen.

Onder de grond zijn er diverse groeivormen, waar we als we de voorjaarsbloeiers aanschouwen niet direct bij stilstaan. Boven de grond is het in de lente genieten van de kleurenpracht van bloemen uit bollen, knollen of wortelstokken. Hetzij in de gecultiveerde natuur zoals de Keukenhof, hetzij in de wilde natuur, de eigen tuin, binnen in huis of op het balkon: de 'bollen' zijn kleine wondertjes.

foto: Iris van der Vlerk, li doorsnede knol crocus en re bol Narcis

foto: Angelique van Lankveld

Tien vragen

Eind vorig jaar is Angelique Lankveld als secretaris toegetreden tot het bestuur van onze vereniging. Door middel van tien vragen stelt ze zich aan jullie voor.

Wat is op dit moment je gemoedstoestand?

De eerlijkheid gebiedt om hier te antwoorden dat er naast een gevoel van tevredenheid en blijdschap zich de laatste tijd ook een geringe vorm van onrust meester van mij heeft gemaakt. Onze beide jongens gaan –as we speak– het ouderlijk huis uit. Ze zijn er al een poos aan toe, maar het valt niet mee om in deze tijd een woning te kopen. En –dat zul je altijd zien– dan gaan ze opeens alle twee na genoeg tegelijkertijd. We zitten nu dus even in een onrustige fase van opknappen, inpakken, verhuizen, regelen.

Wie zijn je helden of wie bewonder je?

Mijn vader. Hij heeft mij de liefde voor de natuur bijgebracht. Daar ben ik hem dankbaar voor. Als kind gingen we op zondagochtend met het gezin vaak wandelen in de bossen. Luisteren naar een orkest van vogeltjes en in de hoop een ree te zien. En al was wandelen in de bossen niet altijd goed besteed aan ons, kleine kinderen die veel liever renden en voetbalden, toch heeft het 't zaadje geplant voor mijn liefde voor de natuur.

Thuis had mijn vader een volière met o.a. kanaries en een Japanse nachtegaal. In de tuin had ik een heel bijzonder vogeltje gezien. Het bleek een puttertje. Met zijn mooie zang en felle kleuren geel en rood leek het alsof hij was ontsnapt uit de volière, maar niets was minder waar. Hij vloog daar, zomaar, letterlijk zo vrij als een vogeltje. En hij had 't kennelijk naar zijn zin in onze tuin, want hij liet in de tijd daarna regelmatig van zich horen. Een paar jaar geleden is mijn vader overleden. Sinds die tijd broedt er elk jaar een puttertje in één van de amberbomen in mijn tuin. Mooi is dat.

Wat zijn je dagdromen?

Als ik nadenk over deze vraag, dan merk ik al snel dat de meeste dagdromen de laatste tijd vooral heel praktisch van aard zijn door o.a. aanstaande verhuizingen.

En daarnaast stopt mijn man medio dit jaar met werken. Dat geeft ook genoeg aanleiding voor heel wat dagdromerij. Want we willen wel graag wegblijven van het spreekwoordelijke zwarte gat, waar iedereen ons voor waarschuwt. Gelukkig hebben we een fijne tuin en heeft hij verder ook genoeg hobby's.

Welk boek heb je het laatst gelezen?

'The Judge's List' van John Grisham. Spannend met onverwachte wendingen.

Alhoewel ik graag lees, moet ik er tijd voor maken. Te vaak nog heb ik het gevoel dat er eerst van alles gedaan moet worden, waardoor ik de rust niet kan vinden. Soms klopt dat ook, maar onder de streep is het eigenlijk gewoon een kwestie van prioriteiten stellen.

Als de jongens straks het huis uit zijn, dan wordt alles anders. Let maar op!

Wat doe je in je vrije tijd?

Een aardig deel van mijn vrije tijd gaat nu op aan de organisatie van de festiviteiten rondom 10 jaar Speelbos Gilze. Ik ben sinds de oprichting penningmeester en lid van het bestuur van dit burgerinitiatief en verzorg verder de nieuwsbrief en alles wat met onze online identiteit te maken heeft. We hebben de afgelopen jaren gemerkt dat 'spelen in de natuur' aan een behoefte voldoet. In het Speelbos beleven kinderen de natuur. Door hen de schoonheid van de natuur te laten zien en ervaren, hopen we op meer verbondenheid en respect voor alles wat groeit en bloeit. Als we aan het eind van de middag, kinderen slapend op de schouders van vader of moeder of in de kinderwagen huiswaarts zien gaan, hebben wij als vrijwilligers ook een goede dag gehad.

En verder rommel ik graag in de tuin. Een beetje klussen. Lekker uit eten of naar 't theater of de bioscoop. Wandelen met de hond. Dat soort dingen.

Waarom heb je voor het IVN gekozen?

Als je natuureducatie belangrijk vindt, kom je al snel uit bij het IVN. De vacature voor secretaris bij IVN Mark & Donge was me al eerder opgevallen. Toen ik 'm later weer zag en de indruk kreeg dat de vacature maar moeilijk in te vullen leek, heb ik geschreven. De organisatie doet goed werk. Het ledenaantal groeit. Dat is bemoedigend in deze rare wereld waar de natuur onder druk staat.

Wat is je grootste ondeugd?

Vuurtje stoken.

Wat is de beste plek om te wonen?

Home sweet home. Aan de rand van het dorp, met zowel de bossen als de voorzieningen van het dorp op loopafstand. En dicht bij de mensen om wie je geeft.

Welk advies zou je IVN-leden mee willen geven?

Voor advies is het wat aan de vroege kant. Wat me opvalt, is de grote betrokkenheid binnen de vereniging en de informele sfeer. Als we door ons enthousiasme ook anderen kunnen inspireren en de jongere generaties kunnen bereiken, dan zijn we –denk ik– op de goede weg.

Onder de loep

CARLA NIEUWENHUIZEN

De Werkgroep Informatie Kraam, kortweg WIK

De WIK is in 2023 opgericht door 4 enthousiaste IVN-leden. Het idee was om behangtafels in te richten als informatietafels met als doel een laagdrempelige ontmoetingsplek te bieden voor jong en oud. Op die manier konden bezoekers kennismaken met en zich verwonderen over de natuur, biodiversiteit en alles wat leeft en groeit.

Inmiddels is de kraam uitgegroeid tot een aantrekkelijk informatiepunt met spelletjes en allerlei materialen voor zintuiglijke beleving zoals kijkdozen en diverse natuurattributen.

De kraam wordt bij een evenement telkens opnieuw door de werkgroepleden opgebouwd en ingericht en weer opgeruimd. Dezelfde werkgroepleden bemensen de kraam dan ook tijdens dat evenement. Een flink karwei iedere keer. De kraam is te bezoeken bij seizoensgebonden wandelingen van het IVN, bij regionale markten en natuur-evenementen. Verder is er in de kraam speciale aandacht voor egels in de tuin en voor egelopvang. Men kan terecht met vragen over praktische tips voor hulp aan egels en voor verwijzingen naar erkende opvangcentra.

Indien de locatie het toelaat, kunnen jeugdige bezoekers waterdieretjes vangen en determineren. Zo ontdekken, voelen en ervaren bezoekers hoe bijzonder en belangrijk de natuur om ons heen is.

Natuurlijk is er ook informatie te vinden over lokale natuur, wandelingen, activiteiten en cursussen van IVN Mark & Donge. Het afgelopen jaar was de kraam maar liefst 14 keer tijdens evenementen aanwezig en dat was volgens de bezoekers een groot succes.

Wil je meer weten over wat de WIK doet, wil je aansluiten bij de WIK of wil je een evenement aanmelden waarbij de kraam van toegevoegde waarde kan zijn, stuur dan een mailtje naar de werkgroep-coördinatoren, Chiel Simons of Marjo Zodenkamp, via emailadres wik@ivn-markendonge.nl

Gezocht voor de IVN-kraam: uitgelezen exemplaren van natuurmaterialen

De WIK is voor de IVN-kraam op zoek naar materialen. Heb je uitgelezen/oude natuurboeken, exemplaren van Natuursignalen, Mens en natuur of andere natuurtijdschriften en/of educatiematerialen die je anders zou weggooien? Doe dat niet! De WIK verzamelt deze exemplaren graag voor hergebruik, verkoop of om weg te geven bij de informatiekraam.

Je kunt de materialen afgeven tijdens een evenement bij de IVN-kraam of anders bij een van de werkgroep coördinatoren. Heb je er drie of meer, stuur dan een bericht naar de werkgroep coördinatoren via bovenstaand emailadres. Zij maken dan samen met jou een ophaal- of brengafspraak. Mensen die materiaal meenemen kunnen op vrijwillige basis via een QR-code (zie foto) een gift doen aan IVN. Alvast dank voor het meedenken en hergebruiken!

foto: Marjo Zodenkamp, de kraam!

foto: Marjo Zodenkamp

BromN

JOOP VAN RIET (Sietzke Schokker en Aad van Diemen)

Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkelingen - bij de rechtbank

Terwijl de discussie over de hondenpoep in het Ulvenhoutse Bos volop aan de gang is en ook landelijk in kranten en radio, zoals Vroege Vogels, volop aandacht krijgt, geeft de gemeente Breda – zoals vaker – een nieuwe bedrijfsvergunning af vlakbij het Ulvenhoutse Bos. Dat daarmee meer stikstof op het Ulvenhoutse Bos zou komen had geen aandacht gekregen.

Reden voor IVN Mark & Donge, West Brabantse Vogelwerkgroep, natuur- en milieuvereniging Markkant en penvoerder De Groene Koepel om aan de bel te trekken via een gezamenlijk bezwaar bij de rechtbank.

Het ging om een boerenbedrijf, vlakbij het Natura 2000 bos, dat – de facto – gestopt was en de schuren als caravanstalling wilde benutten. Dat zou uiteraard meer verkeer opleveren en dus ook meer stikstof. De rechter wilde weten waarom er maar met een klein gebied voor de verkeerseffecten gerekend werd? De stikstofexpert zei dat dat wel moest om te voorkomen dat het Aerius model anders te veel stikstof op het Ulvenhoutse Bos zou voorspellen! Goudeerlijk en glashelder hoe er naar gewenste (maar foute) uitkomsten toegerekend wordt.

De rechter vroeg verder of de vergunning voor zijn veehouderij ook ingetrokken werd als compensatie voor de extra stikstof van zijn caravanstalling. Dat moet omdat de stikstof zo dicht bij een Natura 2000 bos af moet nemen en zeker niet mag toenemen. Het antwoord van de gemeente bleef vaag, in de trant van niet willen betuttelen etc. Dus het beschermen van de natuur van het Ulvenhoutse Bos werd niet meegewogen... wat toch ook een taak van wethouders is?

Heel anders dan bij de hondenpoep in het Ulvenhoutse Bos waar wethouders wél stevig optreden. In deze praktijk blijken vooral burgers een bijdrage te moeten leveren en de 'grote' jongens (landbouw, verkeer, industrie) niet. Dat is 'scheef' beleid, waar dan de rechter maar over moet oordelen. Ook om gemeentebestuurders 'bij de les te houden'. Uitspraak volgt.

IVN Mark & Donge
vereniging voor natuureducatie en duurzaamheid

Informatie over lidmaatschap, contributie en/of aanmelden voor lidmaatschap via website: www.ivn.nl/afdeling/mark-donge zie onder lidmaatschap en contributie. Adreswijziging en opzegging: ledenadministratie@ivn-markdonge.nl

Schadelijk?

AAD VAN DIEMEN

Aziatische hoornaar en biodiversiteit

In de vorige Natuursignalen stond een artikel over de Aziatische hoornaar met de oproep aan mensen om in 2026 deze Aziatische hoornaar te bestrijden. Wat zegt de wetenschap hierover?

In een recent verschenen publicatie met de titel 'De Nederlandse ploovleugelwespen' wordt ook de Aziatische hoornaar behandeld. Daar lezen we het volgende: 'De werksters vangen insecten als voedsel voor de larven. Ongeveer één derde van de vangsten bestaat uit honingbijen, één derde uit allerlei vliegen, en één derde uit andere sociale wespen'.

'De ervaring van de afgelopen bijna 20 jaar in Frankrijk heeft echter geleerd dat een sterk honingbijenvolk de prestatie door deze hoornaar probleemloos kan doorstaan. Alleen zwakke volken kunnen het loodje leggen. Voor paniekverhalen dat door deze nieuwe wesp onze insectenecologie te gronde zou gaan, is in Frankrijk geen enkel bewijs gevonden'.

In december 2025 heeft de sectie Hymenoptera een standpunt bepaald. Samengevat zegt de sectie: 'De horrorverhalen zijn niet juist. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat de Aziatische hoornaar een bedreiging is voor de Nederlandse biodiversiteit. De Aziatische hoornaar is niet agressief en er is in beginsel geen vrees voor de volksgezondheid.'

De hetze is ontstaan door bezorgdheid van imkers omdat honingbijen óók, maar niet alleen, tot het dieet van de Aziatische hoornaar horen. En door het commerciële belang van sommige dierplaagbeheersers bij het behoud van de angst en weerzin tegen wespen in het algemeen.

Het grote nadeel van de hetze is de wijze waarop de Aziatische hoornaar wordt aangepakt: niet-selectief met vallen die ten onrechte selectief worden genoemd. En vanwege de oproep aan burgers hoornaars dood te maken. Beide methodes zorgen voor bijzonder veel nevenschade die wél een bedreiging vormt voor de Nederlandse biodiversiteit.

Daarnaast is aangetoond dat het volledig weggrijpen van de Aziatische hoornaar niet realistisch is en bestrijding daarmee zinloos. Kosten maken om de Aziatische hoornaar te bestrijden is geld weggooien dat beter gebruikt kan worden. Bijvoorbeeld door het geld in te zetten om onze natuur wél te ondersteunen.

foto: Lieneke Steijn, rivier de Mark

Ruimte voor water

LIENEKE STEIJN

Op 22 maart aanstaande is het Wereld-waterdag, een dag om stil te staan bij wat wij met ons water deden, doen en moeten doen.

In het verleden vonden wij dat we het vele water zo snel mogelijk af moesten voeren. De Mark, die ooit zo vrolijk door het landschap slingerde, werd in 1968 rechtgetrokken. Voortschrijdend inzicht en klimaatverandering maken dat we daar tegenwoordig anders over denken. Al in het begin van de 21ste eeuw kreeg de Mark zijn meanders bij Galder en bij de Bieberg terug. Er ontstond een dubbelloop en een vistrap, waardoor vissen weer stroomopwaarts konden zwemmen.

Binnenkort gaat men aan de slag met de aanpassingen in het stuk tussen de Klokenberg en de Reeptiend. Ook daar krijgt het water meer ruimte. De stuw bij de Blauwe Kamer gaat verdwijnen en er zal een moerasgebied ontstaan. Men streeft naar verbetering van de waterkwaliteit en wil de natuur versterken. Kunnen we in de toekomst bij de Mark de roerdomp horen 'hoempen'? Mogen we de blauwborst, de snor of het baardmannetje verwelkomen?

Soms worden dromen waar. In 1989 was de otter uitgestorven in Nederland, maar hij lijkt nu weer aan een opmars bezig. Uit DNA-onderzoek is gebleken dat een otter inmiddels ook het Markdal heeft bezocht. Door meer ruimte voor water en natuur kunnen we hopelijk in de toekomst nog meer van dit prachtige gebied genieten.

Wie nu al wil genieten van dit prachtige gebied, kan op 22 maart met ons mee!

Een greep uit de wandelingen van komend seizoen

Zondag 22 maart
13.30 – 15.30/16.00 uur
Natuurwandeling Markdal, Breda
Thema: ruimte voor water

Zaterdag 11 april
10.00 – 11.30/12.00 uur
Natuurwandeling Haagse Beemden, Breda
Thema: van bos naar boezem

Zondag 10 mei
13.30 – 15.00/15.30 uur
Zintuigenwandeling Seterse Bergen, Oosterhout
Thema: voel en ervaar

Zondag 17 mei
6.00 – 9.00 uur
Vogelwandeling Boswachterij Dorst, Dorst
Thema: vroege vogels in het kader van de Nationale Vogelweek

Zondag 14 juni
10.00 – 11.30/12.00 uur
Natuurwandeling Gastels Laag, Halderberge
Thema: in het spoor van de Spaanse Ruiter